

lélek foglalkodott, most munkássága a' testbe által megy, 's ezzel a' visszaadás' munkája kezdetik meg. A' dráma' színhelyével, bűtorzatával és technicali segédszereivel most ismerkedik meg a' színész. Egyedek' és tömegek' képszerű mozgásköre, helyváltoztatások, járás-keles, jövetel' és távozás' körülményei itt határozatnak el pontosan. Itt szinte helye van, feltűnő hibáknál, szavalati észrevételeknek is. A' színpadi mechanizmust illető kérdések, tekintettel a' főszerep-vivők' játékára 's kiszámolására, a' rendezők' 's értők' többsége által döntetik el. Ez emlékezteti próbára volt.

Korányi.

(Vége következik.)

Kisfaludy-társaság' ünnepe **Debreczenben.**

Folyó hónap' 1-ső napján a' debreczeni reform. collegium' imádságházában dél előtti 10 órakor az egész tanuló ifjúság, tanítói, kar, egyházi és városi előjáróság, számos úri vendégek 's minden rangú és vallású díszes polgárság' jelenlétében adá át Péczely József tbiró és professor úr, mint a' Kisfaludy-társaság' e' részben megkért és megbízott tagja, boldogult Nagy Imre' testvérének, Jánosnak, görög nyelv és mathesis' közönséges tanítójának és Szilágyi Istvánnak magának az ez évre jutalmul kitett billikomokat, melly alkalommal a' fenntisztelt professor úr a' következő beszédet mondotta:

„Szülék' 's haza' reménye, nemes tanuló ifjúság!* Öröm 's fájdalom járja át keblemet, midőn jelenleg körötökbe lépek. Öröm, ha megbízatásom' tekintem; fájdalom, ha meg gondolom, hogy azt csak részint, csak félig engedé teljesithetnem az irigy sors. Keresik szemeim, és nem találják dízsoraitokban a' jeles, a' mindnyájatoktól szeretett társat, kinek kell vala főkép e' mai nap' úgy örömeiben, mint tisztességében osztotnia, kinek én — si qua fata aspera rumpat — a' haza' és nemzeti literatura' tisztelt férfiai' — egy igen nemes célra, a' fiatal elmék' ébresztésére, általok a' literaturának új jeles művekkel gazdagítására összeállott 's nevét a' magyar hon' egyik halhatatlan fiától kölcsönzött társaság' — nevében, diadalkoszorút valék mai napon ifju szög fűrtel közé tü-

zendő. De világosabban kell szólanom. Harminczan vittak az ország' különböző részeiből — mindnyájan minden szépért, jóért lángzó keblű, mindnyájan a' honi nagy tetteket, velek, ha lehet, magok' nevét is örökíteni vágyó lelkes ifjak — az ideit, előttetek nem ismeretlen, Kísfaludy-jutalomért; köztök közületek is többen. Sokan érdemeltek a' nemes küzdők közül különösebb dicséretet, helyeslést mindnyájan a' szép pályára keltőkért, jutalmat ketten, iskolánk' nevendőke, 's társatok mindegyik, Nagy Imre és Szilágyi István. A' társaság, mint tagját, és talán mivel gondolá, miben nem is csalatkozott, hogy minden előmenetel, mellyet a' nemzeti literatura' mezején teszték, és így társaitoknak is azon közelebb aratott babérja senkinek nagyobb bensőbb örömet nem okoz, mint nekem, engem javatokért, becsületetekért buzgó, a' ti ártatlan örömeiteket, mint magáéit, tekintő, szíves barátotok- 's legrégibb oktatótokat bizott meg: hogy nektek az örvendetes eredményt, ifjú társaitok' rátok is fényt sugárzó diadalát, hírül, nekik nyert diadaljeleiket általadnám. Én valék az első, kit — három nappal később, mint anyagi és szellemi előhaladásunk' gyűlhelyén, hazánk' fővárosában, a' tudós bírák' ajkáról elhangzott az ítélet — édes örömmel, én az első, kit mondhatatlan fájdalommal lepe meg a' vett tudósítás. Oh, mert kinek én, ha napjait nem hosszabbíthattam, szomorú enyészetét legalább olly örömet szerettem volna e' hírrel földeríteni, az annyi szépet, nagyot ígérő lelkes ifjú, szeretett Nagyunk nem vala többé! A' hosszabb idők, jobb sorsra méltó, alig megköstölhatva az élet' örömeit, nemes törekvéseiben, fennszármnyaló szep reményei, égi bájos álmái közepett, a' haláltól meglepetve a' mult januarius' 31kén, és így csak kilencz nappal e' lébb, mint az ő megkoszorúztatását a' fővárosból hozó hírnök megérkezék — mielőtt 22. évét betölthette volna — végbücsút vontunk; kihült, 's most már hideg sirban nyugoszik a' hő kebel. Oh csalárd emberi remény! hiú, hasztalan emberi törekvések! Így hanyatlik el gyakran, inaiban erővel, tüzzel teli keblében, pályája felén innen, a' gyors futó! 'S ki, vést nem sejdítve, vígan száll az élet' nagy tengerére, a' gondtalan hajós, mielőtt partot, mielőtt ezelt érhetne, hűtlen sajkájával egyszerre hullámsirba dől! 'S im

kettő helyett most én csak egynek nyújthatom a' pályabért. Nagyunk nyere az első jutalmat, e' billikomot, mellyet kezemben tartok. Ennek kell vala az eddig mértért jutalmul, ennek, hogy ezután többet, nagyobbhat merjen, ösztönül szolgálni boldogultunknak. De mielőtt általvehette volna, néki már mennyiben volt hazája, ott pályabére, hová földi öröm, földi ösztön nem hathatnak, hol neki azokra többé semmi szüksége. Fájdalomtól roncsolt szívvel kelle tudatnom a' társasággal, hogy megbizásának rá nézve immár nincs helye; és — mivel esetet, mint ez, feledett, vagy nem akart feltenni, tehát róla nem is rendelkezett előre a' társaság; 's hasonló esetben magyar academiánk a' nagy jutalomról rendelkezést magának világos szavakkal fenntartani jónak látta — keseredett szívvel kérdésbe tennem egyersmind azt is: mi történjék a' csak őt illető, de fájdalom! őt többé nem érdekelhető pályadíjjal? 'S mit gondoltok ifju társai, baráti a' hamar elköltözöttek! minő hatást tön a' társaságra, midőn februárius' 18diki gyűlésében az én szomorú tudósításom, 's az ő — bővebb ismeretetés végett tudósításomhoz csatolt — saját, előttetek ismeretes Hattyúdala, ez a' sokat szenvedett, szenvedései' közel végét érő ifjú kebelnek, forró ömledézése, felolvasztatott? „Nem maradt szem szárazon“ így ír egy lelkes barátja az ifjuság- 's nemzeti literaturának, tisztelt barátom nekem, tagja a' társaságnak, 's azon ülésben tanúja és részese a' köz, legmélyebb megindulásnak. 'S a' társaság maga, azon kevésből is, mit elhunyt barátunk eddig tehete, méltányolni tudva, mit birt, mit vesztett benne, érzékeny fájdalmát jelenté válaszában kora halálán, fájdalmát annyi szép remények', literaturánk', költészetünk' nagy kárával, az ifjú íróban végkép' enyészten. „Szép tehetség' jeleit mutatja a' koszorúzott munka, és 'Hattyúdala' egy valóban költői lélek' megkapó ömledézése. Ő disze fogott volna lenni költészetünknek, 's ez kettőzi a' szomorú érzést, mellyel őt közölünk kiragadva tudjuk.“ Ezen kifejezésekkel él korunk', nemzetünk' dísekvése, maradandó dísze, hazánk' koszorúzott regényírója, a' társaság' közelebb választott új igazgatója hozzám e' tárgyban intézett levelében, melly egyszersmind a' társaság' azon határozatát is hozá: „A' nem nagy, de egye-

dül érdem' tekintetéből oda ítelt emléket ad-
 nam által a' boldogult' örököseinek, kiknek
 joguk van olly emlékeztetőhöz, melly némi,
 bármelly kis részben is, vigasztalhatja keser-
 vőkben." 'S kinek nagyobb keserve? tehát
 kinek több joga a' vigasztaló emlékeztetőhöz
 is, mint neked, rokonkeblű egyetlen idősb
 testvére, utolsó lehelletéig hű barátja, ta-
 nács- és seged-nyújtója, mindene!? Vedd te-
 hát e' téged teljes joggal illető örökséget!
 vedd e' drága emléket! könyeket fog az, hi-
 szem, nem egyszer, keserű könyeket fakasz-
 tani szemeidből, de ugyan az meg is vigasz-
 talni, könyeidet megédesíteni, eszedbe juttat-
 va: hogy annak, a' kit te siratsz, kire egyéb-
 iránt napja' itten lehúnytával csak egy szebb
 élet' hajnala derült, ha rövid volt is, de dicső,
 földi pályája. És ti öt már annyiszor vissza-
 hajtott társak, barátok' szenteljetekek még egy
 pár könyet a' korán, de győzelme közben
 dicsően enyészett pályatárs' emlékezetének,
 's az ifjúi részvét' e' szent gyöngyeivel sze-
 meitekben, tegyetek fogadást, hogy küzdeni
 fogtok hévvel, és álhatatossággal, mint ő:
 's akkor rátok is vár a' pályabér.

E' másik, kezemben lévő serlegen — mely-
 lyet egy, mint hazafi, és író, minden hon'
 és literatura' baráti előtt tiszteletben álló fér-
 fiú, egyike azon, nyelvünk', nemzetiségünk',
 szellemi kifejlődésünk' ügyét szívőkön viselő
 széplelkű hazafiaknak, kik a' többször említett
 Kisfaludy-társaságot kezdetben alkoták, jelen-
 leg fenntartják, magyar academiánk' egyik
 igen munkás tagja, 's ez idő szerint érdemtel-
 jes titoknoka, rendkívül tett fel a' lefolyt évre
 másodjutalmúl — e' serlegen mondom Szilágyi
 István társunk' neve áll, mint győztesé. Jer
 azért kétszer szerencsés ifjú! Szerencsés győ-
 zelmedben, szerencsés, hogy annak örömét
 is — nem, mint oldalad mellett idő előtt ösz-
 szeroskadott pálya- 's diadaltársad — velünk
 együtt éldelheted; jer fogadd kezemből e' disz-
 kehelyt, mellyet elébb az egész haza' színe e-
 lött örömtelve neked ítelt, 's most szerencse
 kívánásai mellett, illy fényes gyülekezet',
 rang, személyes érdem által kitünő férfiak' je-
 lenlétében, általam nyújt a' fentisztelt társa-
 ság, jutalmúl azért mit eddig tevé, serken-
 tésül, hogy jövőre többet tenni törekedjél az
 irói pályán, nehézségek elől vissza nem ret-
 tenve, tapsoktól el nem szédítve:

„Boldog, a' kít istenei szeretnek,
 És teremő szellem ajkán leng,
 'S karja közt a' nyájás képzeletnek
 Ideálok' bájhonába reng.
 Szállj királyi sasként égi pályán,
 Szárnyaidnak nyíl szokatlan út,
 'S homlokodra túl a' föld' homályán,
 Nyersz jutalmúl csillagkoszorút.“

Nemes tanuló ifjúság! Előttetek a' buz-
 dító szép példa. Ímé soraitokból egyszerre ket-
 ten győztesek. Soraitokban diszlett egykor az
 ifjú férfi, ki felebbi, ki az előtti esztendő-
 ben, kétszer egymásután, ugyanazon jutal-
 mat kiküzdte; és így három év alatt — mióta
 áll a' legnemesebb, fiatalokat dicsőítő vetél-
 kedés, melyet egy elhunyt, sokat, bár nem
 soká, hatott páratlan hazafi', 's lelkes író' va-
 rázs neve, 's élő barátinak nevéhez kapcsolt,
 becsesb, mint nagyobb jutalmi ébresztének
 — már négy habérkoszorú, tehát minden a'
 költői osztályban nyerhető jutalom, nyerve
 mind, iskolánkból vagy nem még, vagy még
 ki sem kelt társaitok által, nyerve nyilván
 mind azoknak élénk részvéte, helyeslő, 's
 egyszersmind lelkesítő tapsai között, kiknek
 rég hazafi ohajtása volt: bár ezen szépen vi-
 rágzó, legnagyobb tiszta-magyar ajku főisko-
 lában Róma' és Hellas' izlést, 's elméket for-
 máló nagy classicusai mellett általjában több
 figyelem fordíttatnék a' hazai nyelv', és lite-
 raturára. Ímé most tettel hebíbizonyítva: hogy
 a' réGINEK szerelme nem oltotta ki hazafi
 kebleitekből az úJNAK, a' nemzetek sokkal
 természetesb, mindenén felül állni tartozó,
 célra egyedül vezető szerelmét; hogy a' kor'
 előrehaladtával előre törekedtek ti is; 's hogy
 minden tisztelet mellett is, melylyel, mint
 kell, ama' régi nagy példányok iránt visel-
 tetek, azokat, illő méltánylással, hazánk'
 minden el nem fogúlt értő férfiai, minden,
 virágzó nemzeti literaturával bíró, mivelte né-
 pek' példájaként, csak eszközül, nem célul
 tekintitek. Rajtatok függnek a' haza' szemei;
 törve társaitok által az út. Haladni ezen ket-
 tős kötelességtek; vesztegelni kettős szégyen,
 kettős, bon és iskola elleni, árulás lenne. E-
 lőre tehát a' megkezdett pályán, előre ifjú
 barátim!

„Ut cum carceribus missos rapit ungula currus,
 Instat equis auriga suos vincentibus, illum
 Praeteritum temnens extremos inter euntem“

Előre, ifju hazafiak!

„Romlott szív és romlott elme,
Két hazája' hő szerelme
Szép tettekre nem hevít.”

Tekintetes Curatoratus! iskolánk', eklésiánk', városunk' nagyérdemű orállól! ezen főiskola minden helybeli jöltevői, pártfogói! Eleven részvételteket mindenben, mi ezen fő iskola' javát, becsületét illeti, avagy csak ezen mai innepélyünkre illy szép számmal felgyülekezestek is, eléggé mutatja. Mit is várhatnánk egyebet tőletek? Nem a' ti, szent vallásunk' 's isten' dicsősége mellett buzgó őseitek, hivatalbeli derék előzőitek alapíták-e, 's tartották tudományos intézetünket, százados viszontagságok közt, hanyatlás nélkül fenn? Nem vagytok-e ti azoknak utódai? öröksei dicsőségeiknek? 's már csak ennél fogva is — ha hozzájok méltóknak látszani, ha orállól, ha polgári tiszteteknek megfelelni akartok — kötelesek, nem csak avúlni, süllyedni nem engedni, mit ők annyi áldozattal, gonddal építettek, hanem, a' haladó század' lelkeivel, a' koronként felebb, magasb, kitünőbb pólczra emelni? Hogy ti magas hivatástok' nem csak értitek, hanem szemeitek előtt is tartjátok, hirdetik tetteitek; hirdeti iskolánk' az újabb időkben, a' ti hathatós közre munkálkodástokkal is, akár belső elrendezését, akár a' külső díszet tekintjük, szemlátomásti növekedése, szomorú dűledékeiből újra pompásabban felépulte. Szívünk' mélyéből keletkezik tehát azon ohajtás: tartsa meg isten hasznos élteteket, tartsa meg buzgóságtokat. Buzgóságtokért mi, mit hálánk' nyilvánítására egyedül lehet, tenni szent kötelességünknek tartandjuk; 's mi lehetne ez más, mint szíves erős akarat részünkről, megszerezni, a' mennyiben mi rajtunk áll, számotokra azon legédesebben jutalmazó örömet: hogy ezen főiskolát, melly tiétek legközelebb, a' mi kormányzásunk, 's a' ti folytonos pártolástok alatt naponként oregbulni, gyarapodni lássátok, úgy a' tisztességes tudományokban, mint az ezeknek igaz becsüket megadni egyedül képes isteni félelem, tiszta feddhetetlen erkölcsben.

Nagytekintetű úri gyülekezet! hon' és tudományos műveltség' díszei, baráti! minden rendű, rangú, tisztelt jelenlevők! kik magatokat megalázní, igen becses jelenlétetekkel e' mai nap' díszét, innepélyünk' fényét, a' jutalmazottak' örömét, jutalmaik' becsét nevelni kegyesek valátok, fogadjátok figyelmetekért, melly nem annyira irántunk, iskolánk' oktatókara, reményteljes ifjú polgárai, mint a' honi literatura, tehát maga a' hon iránt mutatott figyelem, fogadjátok mondom figyelmetekért hálás köszönetünk', de fogadjátok egyszersmind azon társaságnak is, mellyet nekem ez alkalommal képviselni szerencsém vagyon, sőt fogadjátok az egész hon' hálás köszönetét is általam; 's mielőtt innen távoznátok, kívánjátok velünk együtt hazafi lángkebellet: éljen és emelkedjék Austria' védszárnya alatt a' magyarhon! éljen hazánk' szelid atyja, felséges urunk, királyunk! virágozzék napról napra szebben, 's terjedjen ápoló gondja, atyai kormányja alatt, őseink' legdrágább hagyománya, nemzetiségünk' palládiuma, nyelvünk! éljenek, kik ennek pártjára kelvén, megpolgárosíttatását végre, küzdve annyi akadály-, küzdve annyi előítéletekkel, kivivák! éljenek, kik a' haza' szent oltárára nyújtott áldozataik, név szerént, kik a' már eddig is sokat tett, 's még többet ígérő magyar academia', 's annyi más, a' nemzeti nyelvre, életre, kisebb nagyobb hatású társaságok', egyesületek' alapítását, éljenek, kik a' nemzeti literatura' eddigelé tövises, jutalmat sem

nem ígért, sem nem adott mezején lankadatlan munkálva, tudós fáradozásai, írás és szónoklat által nyelvünk, irodalmunk jelenlegi virágzását eszközölék! éljen nyelvünk e' bajnokainak! — meddig az ártalok hosszú álmából felrázott nemzet örökre el nem szenderül, 's ezt isten soha ne adja! — éljen mindnyájoknak túl a' síron is áldott emlékezetök!"

E' beszéd nagy lelkesedéssel fogadtatott, a' benne előforduló éljenek általános viszhangra tálaáltak. Végződésével elénekelte az ifjúság' éneklő kara a' hallottak után felséges urunk iránt hálára bevált, egész közönség' hagulatához igen illőleg, a' szokott, kedvelt népének: „Tartsd meg isten Ferdinándot.“ Délben prof. Péczeli úr az egész tanítókart, az iskola' tisztviselőit, előkelőbb tagjait stb. a' kelyheket nyert és öröklött ifjakat barátságosan megvendégelte. Ebéd közben nagytiszt. Erdélyi úr lelkes érzékeny áldomással élteté az ünnepély' szerzőit, a' Kisfaludy-társaság' tagjait.

Magyar játékszíni krónika.

Mart. 13. Cillei Fridrik. Eredeti drama 3 felv. Szigligetitől.

Mart. 14. Eskü vagy Syracuse' zsarnoka. Nagy opera 4 felv. Irtá Rossi Kajetán, olaszból ford. Jakab István. Muzsikája Mercadantétól.

Mart. 15. Zsigmond király' álma, vagy a' siklósi leányok. Regényes színjáték 4 felv. Börustein után ford. Komlóssy. Muzsikáját írta Rozer.

Mart. 16. Fidelio. Nagy opera 2 felv. Irtá Treitschke, ford. Lengei. Muzsikája Beethoventől.

B ö n g é s z e t.

— A' született vakmerők közönségesen elfecsérik erejüket, és soha nem visznek véghez annyi, mint ama' hékeszeretők, kik végre kétségbeesésből lesznek vakmerökké. Így a' hajdankori schweitziai' tettei nagyobbak 's rettenetesebbek voltak mint a' Normannokéi.

— Vannak politicusok, kik mint ugró a' schabban, sohanem tudnak egyenes úton járni.

— A' törököknek az a' sajátságuk, hogy ők a' Stoa' 's Epicur' a' rómaiaknál egymással ellenkező rendszereit egygyé olvasztották. Ők kéjvadászok, mint rómaiak a' császárok alatt, 's megvetik a' halált, mint a' régi rómaiak.

— Ki pártoltatott, pártol maga is, ki érdem által emelkedett föl, szívesen segíti az érdemet.

— Ki semmit nem gondolkodik, annak a' tapasztalás sem használ, 's ki semmit nem tapasztal, annak a' gondolkodás sem használ.

— Ki tévedésből gázol ki, mi alatt másikba esik, szerfelett okosnak hiszi magát, 's nem tud eléggé nevetni előbbeni ostobaságán.

— Az igazat feltalálni nem nehéz, de azt megértetni az emberekkel terhes feladat. (Menzel után)

Gabányi.